

Längst ner i favelan Mangueira hänger elkablarna kors och tvärs, trottoarkanten är full av sprickor och många av husen ser fallfärdiga ut.

Bortom vykortsbilden av Rio de Janeiro

Inför sommarens fotbolls-VM i Brasilien är förväntningarna skyhöga. Men i skuggan av fotboll, karneval, Jesusstatyn och stränder med sand mjuk som bomull finns en annan sida av Rio de Janeiro som sällan når omvärldens ögon. Här möter du några av personerna som lever i skuggan av den kommande fotbollsfesten.

TEXT OCH BILD: VERONICA OLOFSSON

Ifavelan Mangueira i Rio de Janeiro bor över 30 000 människor. En favela karaktäriseras av undermåliga bostäder och brist på infrastruktur. Arbetslösheten är ofta hög, fattigdomen utbredd likväl som kriminaliteten och drogerna. I Rio de Janeiro bor cirka 22 procent av stadens befolkning i en favela.

– Men detta är ett bra område, det är väldigt lugnt här tack och lov. Och det har det alltid varit, säger Ana-Lúcia Modesto, ordförande för *Associação dos Moradores da Mangueira*, nätverket för boende i Mangueira.

Majoriteten av de som bor här tillhör den undre medelklassen och många lever på *Bolsa Família*, en typ av basinkomst

som finns i Brasilien som tilldelas familjer som saknar inkomst eller med mycket låg inkomst.

Mangueira är beläget på ett berg, som många andra favelor i Rio de Janeiro. Längs trottoarkanten samlas soporna i högar med allt från platskassar, mjölkpaket och matrester till gamla kläder och trasiga möbler. Avloppens stank i kombination med sopornas gör sig påmind.

– Här i nätverket jobbar vi med de boende i området i frågor som rör vatten, avlopp och sopor. Vi jobbar också med stöd och hjälp till de som bor här, berättar Ana-Lúcia.

Nätverkets kontor ligger längst ner i favelan i ett rosa hus. Här jobbar Ana-Lúcia tillsammans med sin assistent Tama-

ra. Utanför sitter barn och ungdomar i skuggan och leker klapplekar och lyssnar på musik som dånar ur högtalarna på en bil. Elkablarna hänger kors och tvärs och flera har trasslat ihop sig. Ana-Lúcia är född och uppväxt i Mangueira och har bott här hela sitt liv.

– Min mamma, som är 73 år, har också bott här sedan hon föddes, och alla hennes 19 barn är födda här.

Mangueira ligger en kort promenad från fotbollsarenan Maracanã. Efter de påskyndade och påkostade reoveringarna är den en av världens dyraste fotbollsarenor. Reoveringarna slutade på en kostnad motsvarande cirka 3,6 miljarder kronor, 69 procent mer än beräknat. Detta samtidigt som cirka 20 procent av

”Vi ber till Gud att det inte ska regna kraftigt, då vet man inte vad som kan hända.”

Ana-Lúcia Modesto

Brasilens befolkning lider av fattigdom.

– Många som bor här har ingen annan inkomst än *Bolsa Família*. Just nu kämpar vi för att motarbeta elföretaget Light som har ett nytt projekt här som innebär att vi måste betala väldigt dyrt för el. Det är inte det att vi inte vill betala för elen, men den måste motsvara en summa som var och en av oss har möjlighet att betala, berättar Ana-Lúcia.

På andra sidan berget ligger favelan Metrô. I många brasilianska medier uppmärksammades favelan när boende tvingades flytta på grund av fotbolls-VM. Orsaken är att det i området ska byggas en stor parkeringsplats för

Fortsättning på nästa uppslag

Ana-Lúcia Modesto är född och uppväxt i favelan Mangueira i Rio de Janeiro. För de boende i området är favelan hela deras värld, trots brist på infrastruktur, spruckna trottoarer och gatubelysning som inte fungerar om kvällarna.

”Många av de som flyttade från Metrô behövde verkligen det, de bodde i hus som var farliga att bo i och som riskerade att rasa vid regn.”

Maracanã-besökarna. Men Ana-Lúcia menar att det inte är den enda anledningen.

– Många av de som flyttade från Metrô behövde verkligen det, de bodde i hus som var farliga att bo i och som riskerade att rasa vid regn.

Eftersom nästan alla favelor i Rio de Janeiro är belägna på berg som sluttar riskerar många hus att rasa vid kraftigt regn. Det händer ofta i Rio de Janeiro som har kraftiga regnperioder under sommaren. Så sent som 2011 råkade Brasilien ut för den största naturkatastrofen i modern historia då kraftigt regn bidrog till att flera hus i Rio de Janeiros bergsområden norr om staden rasade och närmare tusen människor dog.

– Det är bara dumt att blunda för de faror som husen som riskerar att rasa innebär, menar Ana-Lúcia.

Även för de boende i Mangueira är det

största problemet att många bor i hus som riskerar att rasa. Regeringen beslutade därför att bygga lägenheter för de som behövde flytta från sina hus. Områdena där husen byggdes kom att kallas Mangueira 1 och Mangueira 2. Nu bor de som tvingades att flytta från Metrô i de lägenheterna, trots att de var öronmärkta för boende i Mangueira.

– Vi ber till Gud att det inte ska regna kraftigt, då vet man inte vad som kan hända. Kommunen gör ingenting åt det. De hjälper inte oss som bor här och det är något vi här har velat sedan 2010. Det är vår största kamp här, säger Ana-Lúcia Modesto.

■

I en annan del av Rio de Janeiro är de svalkande vindarna från havet närvarande. Himlen är klarblå, vinden svag och vattnet per-

fekt att bada i. Trots detta är det väldigt tomt vid strandståndet 162 på Copacabanas strand. Det är Marianas Paranhos da Silvas strandstånd. Skriken från försäljarna som går upp och ner längs stranden på Copacabana hörs knappt idag. Istället dominerar havets vågor och duscharna som sätts igång med jämna mellanrum.

Det är början av december och högsäsongen har inte ens börjat. Mariana har med sig en medarbetare som sitter i skuggan och slappar. Hon ger honom hårda blickar med jämna mellanrum så att han ska aktivera sig.

– Jag har jobbat med det här sedan 1996, vad blir det nu då... i 18 år har jag jobbat med det här, berättar Mariana.

Mariana beskriver sitt jobb som långt ifrån en dans på rosor. Tidiga mornar, stekhet sol och långa dagar.

– Här finns det inga tider. Under sommaren

RIO DE JANEIRO

- Med sina 6,3 miljoner invånare är Rio de Janeiro den näst största staden i Brasilien.
- Lokalborna kallas *cariocas*.
- I Brasilien och övriga Sydamerika är staden även känd som *Cidade Maravilhosa* - den underbara staden.
- Fram till 1960 var Rio de Janeiro Brasiliens huvudstad.
- Rio de Janeiro är en av världens dyraste storstäder.
- Jesusstatyn, *Cristo Redentor*, som är ett av stadens landmärken röstades 2007 fram till ett av världens sju nya underverk.

Trots att himlen är klarblå är det nästan tomt vid Mariana Paranhos da Silvas strandstånd på Copacabana. När högsäsongen drar igång, i mitten av december, ser stranden annorlunda ut. – Då jobbar jag hela tiden, jag har bara ledigt de dagar det regnar, säger Mariana Paranhos da Silva.

kommer vi hit vid halv sju på morgonen för att montera upp strandståndet. Vi tar hit alla stolar och parasoll och kylboxen som måste fyllas med is. Sedan arbetar vi till åtta, nio på kvällen.

Högsäsongen varar från december till början av mars, och då har Mariana och hennes medarbetare fullt upp. Rio de Janeiro är den stad som flest utländska turister besöker i hela Latinamerika. Årligen tar staden emot över tre miljoner turister. Stranden på Copacabana är fyra kilometer lång och är en av de mest välbesökta i staden.

– Det går knappt att beskriva hur mycket pengar vi går hem med under högsäsongen. Det är därför det är så hög konkurrens, säger Mariana och tittar sig omkring.

Men trots sitt hårda slit har Mariana inte möjlighet att ta semester.

– Jag jobbar hela tiden. Men jag har ledigt de dagarna då det regnar, med lite tur regnar det flera dagar i sträck.

Till fotbolls-VM är förväntningar skyhöga. Mariana hoppas kunna jobba så mycket att hon kan köpa en lägenhet. För tillfället hyr hon en lägenhet på Copacabana så att hon har nära till jobbet.

– Det går inte att beskriva mina förväntningar. Det kommer att komma väldigt mycket turister och de är villiga att betala mer, säger hon.

Huruvida Brasilien är redo för VM eller inte tycker Mariana är svårt att svara på.

– Vi måste vara redo och göra allt för att vara förberedda. Säkerheten är det

största problemet, den måste bli bättre för att det ska fungera. Men några manifestationer tror jag inte att det kommer att bli. Inte som det var under Confederations Cup och inte om säkerheten fungerar som den ska, säger Mariana Paranhos da Silva.

Men till skillnad från Mariana Paranhos da Silva tror många brasilianare att demonstrationer som de under Confederations Cup kommer att bli en vanlig syn även under fotbolls-VM. En av dessa är Rafael Mesquita.

– Demonstrationerna under förra sommarens Confederations Cup var aldrig organiserade, de som var missnöjda över något samlades och visade tillsam-

”Vi måste göra allt för att vara förberedda för VM.”

Mariana Paranhos da Silva

mans sitt missnöje. Det kommer kanske inte vara lika intensivt under VM, men jag är helt säker på att det kommer att hända igen, menar Rafael.

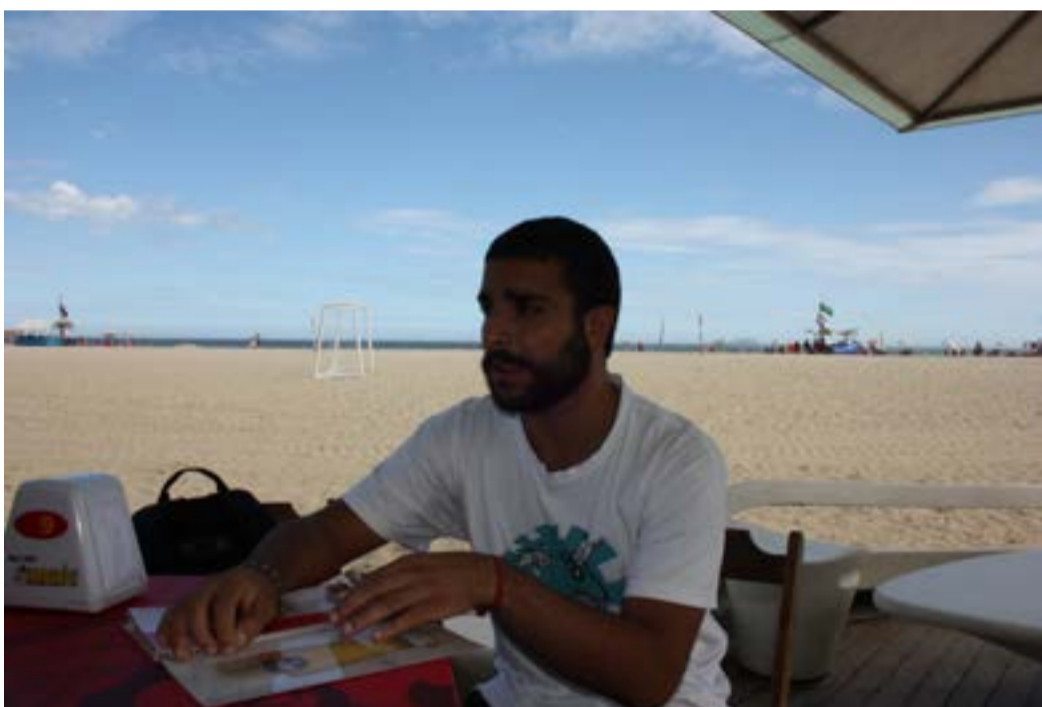
Under förra sommarens Confederations Cup var Rafael en av hundratusentals brasilianare som demonstrerade för att visa sitt missnöje över politiken som förs och de investeringar som prioriteras på grund av fotbolls-VM.

Under tiden då demonstrationerna ägde rum och missnöjesrörelsen var som störst studerade Rafael på universitetet Universidade Federal Fluminense i staden Niterói cirka 11 km från Rio de Janeiro. Det som skiljer de två städerna åt är havet. Alternativen att ta sig över

Fortsättning på nästa uppslag

Längst ner i favelan Santa Marta står flera *moto-taxis* och väntar. Innan spårvagnen infördes fick de boende antingen gå upp för de cirka 800 trappstegen eller åka *moto-táxi* för att komma hem.

När vi sätter oss ner vid en av många kiosker längs med strandpromenaden på Copacabana ser vi poliser med jämna mellanrum. Säkerhetsfrågan är en av de mest infekterade frågorna inför fotbolls-VM. – Jag är mer rädd för poliser än för kriminella, säger Rafael Mesquita.

”För mig är det självklart att Brasilien inte är redo för VM.”

är antingen över en bro med bil, eller med båt. När priset för båtbiljetterna fördubblades på mindre än en vecka rann bågaren över, och demonstrationerna var ett faktum.

– Sedan växte det, demonstrationerna handlade inte om kollektivtrafiken längre.

Rafael berättar hur den sista demonstrationen, som enligt flera uppskattningar lockade till sig hundratusentals demonstranter, urartade och blev kaotisk.

– Mitt i allt kaos sprang alla åt olika håll och jag hamnade i en pytteliten bar med säkert hundra andra demonstranter. Ågaren drog ner ett galler, ungefär som ett fängelsegaller, för att hålla polisen borta. Då kastade poliserna in tårgasbomber som utlöstes. Folk fick panik och det var riktigt intensivt.

I flera dagar efteråt hade Rafael svårt att an-

das, men han menar att det är vanligt att polisen betar sig sådär.

– Jag är mer rädd för poliser än för kriminella. Kriminella vill åt dina pengar eller vad det nu kan vara, de frågar först och agerar sen. Polisen gör tvärtom, de är så fega.

Säkerhetsfrågan inför VM har varit en av de mest infekterade. Kritiker menar att säkerheten inte kommer att vara tillräcklig för de hundratusentals turister som väntas till Rio de Janeiro. När vi går en promenad längs stranden på Copacabana ser vi poliser i varje gathörn. Från att ha varit 150 patrullerande poliser längs stranden för bara några månader sedan är de i dagsläget över 600.

Vi sätter oss ner vid en av många kiosker med plaststolar längs stranden och beställer varsin drink i värmen. Det kommer för-

bi män som säljer fotbollströjor och nyckelringar, barn som säljer tuggummi och gatumusikanter.

– För mig är det självklart att Brasilien inte är redo för VM. Vi kan inte ens ta hand om varandra här. Kollektivtrafiken är värdelös, det finns inte tillräckligt med läkare och blir du sjuk är det inte säkert att medicinen du behöver finns, säger Rafael Mesquita.

I favelan Santa Marta i Rio de Janeiro är solen stekhet. Stanken av solstekt kompost är oundviklig. Idag är söndag och överallt syns sopgubbar i orangea kläder från topp till tå. Det var här Michael Jackson spelade in musikvideon till låten *They Don't Care About*

Us 1995. Sedan dess är Santa Marta känt över hela världen och turister vallfärdas hit.

Sedan 2008 finns det en spårvagn i favelan som för de boende och turister hela vägen upp i favelan. Tidigare fick de boende antingen gå upp för de 800 trappsteg som skiljer botten från toppen av favelan, eller åka vad de i Rio de Janeiro kallar *moto-taxi* – motorcykeltaxi.

Santa Marta är känt för sin fantastiska utsikt. Från mitten av favelan och uppåt syns slitna tegelstenar som tillsammans bildar hus med rostiga plåttak med vattenbehållare på. I vinden fladdrar rödsvarta Flamengoflaggor, laget som nyligen vann brasilianska ligan i fotboll och som är ett av de största lagen i Rio de Janeiro. Uppifrån ser favelan ut som en myrstack, husen ser ut att vara byggda på varandra. Så kommer Thiago Firmino. Han är 32 år

Thiago Firmino har bott i favelan Santa Marta hela sitt liv. Nu jobbar han med att visa runt vid turister. Idag ser många turismen som en möjlighet att tjäna pengar, genom att sälja

turister i favelan. Rundvandring i favelor har blivit populärt bland turister de senaste åren, och dagligen genomförs guidade turer i flera Rio de Janeiros största favelor. – De som bor här är sedan länge vana vatten eller hantverk till exempel, säger Thiago.

och är född och uppväxt i Santa Marta.
– 32 fantastiska år i favelan, säger han och skrattar.

Thiago jobbar med att visa runt turister i Santa Marta. Vi går till den välkända Michael Jackson-statyn dit turister vallfärdar. Thiagos arbete med turism började med en blogg.

– Jag startade bloggen för att jag ville få fler att läsa om Santa Marta. Bloggen blev snabbt ganska stor och många blev intresserade av att se mer av Santa Marta. Då började jag med de här tureerna för turister, berättar han.

Med turistturena vill han och andra som jobbar med honom visa hur människorna i favelan lever, hur det ser ut där de bor och hur de bor. Rundvandring i fa-

velor har blivit populärt bland turister de senaste åren, och dagligen genomförs guidade turer i flera av Rio de Janeiros största favelor.

– De som bor här är sedan länge vana vid turister. Idag ser många turismen som en möjlighet att tjäna pengar, genom att sälja vatten eller hantverk till exempel. Men det är klart att det finns de som känner sig obekväma, det finns det alltid. De allra flesta är vana, de hälsar på turisterna och turisterna brukar alltid hälsa tillbaka och försöka prata med många som bor här trots att de inte kan språket.

Under högsäsong är det mycket att göra för Thiago och hans kollegor. Utöver turistturena jobbar han även med kulturella aktiviteter. Han har bland annat

hållit i danslektioner för barn i området, och om kvällarna är han DJ. Men det är främst turism han jobbar med. Inför VM är förväntningarna stora.

– Under högsäsong har vi redan mycket folk här, tänk dig då under ett event som VM! Det finns redan de som har bokat tur inför VM. Så förväntningarna är såklart stora, det kommer att explodera! Men jag tror inte att vi är redo för VM, inte rent strukturs- och organisationsmässigt i alla fall.

Sedan flera månader tillbaka är merparten är hotellrummen i Rio de Janeiro uppbokade. Antalet turister som väntas är ett nummer som inte motsvarar andelen sängplatser på hotell och hostel i staden. Utöver det ser Thiago flera an-

”Vår värme och kultur kanske kan omvända turisterna och få de att tycka om Brasilien trots kaoset.”

Thiago Firmino

dra hinder.

– Kollektivtrafiken är helt kaotisk, och prata inte ens om flygplatsen! Det går inte ens att åka till São Paulo, och det ligger så här nära, säger Thiago och visar ett centimeterlångt avstånd mellan tummen och pekfingeret.

– Det är så typiskt brasilianskt att säga ”äsch det löser sig” hela tiden. Det går inte att ha den inställningen, att tro att allt löser sig och inte göra något när det finns tid till det.

Thiago menar att infrastrukturen och flygplatserna som ännu inte är färdigrenoverade kommer att innebära stora problem för många turister.

Fortsättning på nästa uppslag

På Arbetarpartiets kontor är det den röda färgen som dominerar. Bakom Jorge Florêncio de Oliveira syns Brasiliens nuvarande president, Dilma Rousseff, samt landets president dessförinnan, Luiz Inácio, Lula, da Silva.

”Förbättringar för var och en av oss är viktigast för att vinna förtroendet tillbaka så att Dilma Rousseff blir omvald i oktober.”

– Trots alla problem med infrastruktur och allt vad det nu kan vara så kommer det att vara en stor folkfest. Vi är världens lyckligaste folk, med eller utan pengar. Vår värme och kultur kanske kan omvända turisterna och få dem att tycka om Brasilien trots kaoset, säger Thiago Firmino.

I centrala Rio de Janeiro ligger *Partido dos Trabalhadores* – Arbetarpartiets – kontor. Vid ingången syns partiets logga, en röd flagga med en vit stjärna i mitten, sida vid sida med den brasilianska flaggan och en stor paroll med texten ”Välkommen till partiet som förändrar Brasilien”. I ett av kontorsrummen syns parties politiska representanter över hela väggarna och överallt är det den röda färgen som dominerar.

– Vi måste arbeta mycket för att förbättra skolan, sjukvården och hälsan. Förbättringar

för var och en av oss är viktigast för att vinna förtroendet tillbaka så att Dilma Rousseff blir omvald i oktober, säger Jorge Florêncio de Oliveira, kommunikationsansvarig och politisk strateg för Arbetarpartiet.

Sedan 2002 har partiet styrt Brasilien. Fram till 2010 var Luiz Inácio da Silva, mer känd som Lula, president. Under den Lula-styrda regeringen växte Brasiliens ekonomi, som i dagsläget är världens femte största. När Lulas två mandatperioder hade passerat valdes hans efterträdare Dilma Rousseff till landets första kvinnliga president. Men opinionssiffrorna har på sistone varit rekordlåga och partiet jobbar hårt för att Dilma Rousseff ska väljas om i presidentvalet i oktober i år.

De viktigaste frågorna för partiet är även de frågor som måste prioriteras inför fotbolls-VM. Såsom många andra anser Jorge säkerhetsfrågan vara den viktigaste och mest svårhanterliga. Men han pekar även ut andra viktiga frågor.

– Sjukvården kan komma att bli ett stort problem. Det är världens största idrottsevenemang som kommer att hållas här i sommar. Fotbollen har en viss supporterkultur och med så många människor vet man aldrig vad som kan hända. Sjukvården kanske inte räcker till för alla, och det är något vi absolut måste ändra.

Matcherna kommer att spelas i tolv brasilianska städer. Majoriteten av dessa är städer som är vana vid stora turistströmningar. Men trots detta kan den bristande sjukvården, den inte alltför välfungerande kollektivtrafiken och säkerhetsproblemen innebära hinder för att evenemanget ska gå smärtfritt till, menar Jorge.

– Trots dessa hinder så är det här evenemanget ofantligt stort och fantastiskt för Brasilien. Det innebär bland annat väldigt många jobbopportuniteter så väl före som efter VM. Vi får jobba för att minska dessa hinder så gott vi kan fram till juni.

Hur ska ni hinna med allt detta tills dess?

– Det får vi se då, säger Jorge Florêncio de Oliveira.

PARTIDO DOS TRABALHADORES

- *Partido dos Trabalhadores* bildades 1980 och är av de största och viktigaste vänsterpolitiska rörelserna i Sydamerika.
- Partiet är Brasiliens näst största politiska parti
- Sedan 2002 har partiet styrt Brasilien.
- I oktober är det presidentval. 30 procent av brasilianarna säger sig vara nöjda med nuvarande president Dilma Rousseff. Partiets opinionssiffror har aldrig varit så låga.

Rio de Janeiros landmärke, Jesusstatyn, syns från favelan Santa Marta. Utsikten vittnar om två olika världar som geografiskt ligger ett stenkast ifrån varandra. Den ena visar fallfärdiga hus som ser ut att vara byggda ovanpå varandra, den andra om vita höghus med strandutsikt i den rika stadsdelen Botafogo.

”Till VM kommer smink att täcka över allt det dåliga så allt ser vackert och perfekt ut, men i verkligheten ser det inte ut så. Det vet alla vi som bor här”

Fem månader innan fotbolls-VM börjar är evenemanget redan tre gånger dyrare än det blev i Sydafrika 2010. Det dyra idrottsevenemanget och regeringens långsamma renoveringar av allt från idrottsarenor till flygplatser och infrastruktur har lämnat brasilianerna ilska. Under 2009 sade den Lula-styrda regeringen att evenemanget skulle finansieras enbart av privata investeringar. Nu, fyra år senare, är det konstaterat att alla renoveringar, arenor och ombyggnationer är väldigt mycket inte färdigbyggt ännu.

– Renoveringen av Maracanã har stressats fram och arbetet blev slarvigt gjort. Tunnelbanan som skulle vara renoverad och förbättrad är inte klar och inte flygplatsen heller, inget är klart. Det kommer säkert gå smidigt till i slutändan, men det kommer inte medföra något bra för oss som bor här, menar Ra-

fael Mesquita, universitetsstudent och demonstrant.

– Till VM kommer smink att täcka över allt det dåliga så allt ser vackert och perfekt ut, men i verkligheten ser det inte ut så. Det vet alla vi som bor här, säger Rafael Mesquita.

Att opinionssiffrorna är låga förvånar dock inte. Majoriteten av brasilianerna är missnöjda med att den nuvarande regeringen har slösat bort skatter, att flera politiker på högt uppsatta poster är korrumperade och att priserna på kollektivtrafiken höjs med jämna mellanrum. Trots att brasilianerna betalar nästan lika mycket skatt som en svensk tvingas många medelklassföräldrar att sätta sina barn i privatskolor och teckna privata sjukförsäkringar. Som grädden på moset höjdes skatten i Rio de Janeiro med nästan sex procent vid årsskiftet.

Brasilianerna är vana vid att saker och ting inte fungerar. Därför klagar de

inte heller när de måste vänta på bussen i över en timme eftersom kollektivtrafiken inte fungerar som den ska, eller när det mobila nätverket ligger nere efter att det har regnat en hel eftermiddag, eller när de måste vänta en timme i kö för att lämna tillbaka en mikrovägsugn som inte fungerar.

När världens ögon är på Brasilien hoppas många brasilianare att det påkostade evenemanget ska bidra till något positivt för befolkningen. Men samtidigt har det fått många att lida redan innan det har kommit igång. Tillbaka i Mangueira berättar Ana-Lúcia Modesto, ordförande för nätverket för de boende i Mangueira, om de boendes största skräck – att det lagom till sommar-OS 2016 kommer att byggas något för att locka turister till favelan som ligger mindre än två kilometer från Maracanã så de boende tvingas att flytta.

– Det är vår största skräck, att vi ska

”Det brasilianska folket sov under lång tid, men nu har vi äntligen vaknat.”

Ana-Lúcia Modesto

tvingas flytta så att regeringen kan bygga ett hotell eller något annat här. För många är det här området hela deras värld. Vi ber till Gud att vi inte ska ut-sättas för det. Annars kommer vi bli väldigt högljudda här, om det är vad som krävs, säger hon.

Ana-Lúcia blickar ut över favelan som kanske inte är mycket för en annans ögon, men som för henne och många med henne är deras allt. Detta trots orenligheterna, den spruckna asfalten utanför och de fallfärdiga husen.

– Därför hoppas jag att ögonen kommer riktas hitåt, så fler ser hur dåligt vissa av oss bor och andra brister.

– Kommunen och regeringen måste hjälpa oss med det de har lovat under många år. Det brasilianska folket sov under lång tid, men nu har vi äntligen vaknat. Nu vet vi vilka rättigheter vi har, säger Ana-Lúcia Modesto.